

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

Voimassa olevaan huoltovarmuuslakiin nähden lain soveltamisala on rajattu tarkemmin koskemaan huoltovarmuuden turvaamista normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalta. Nykyllaissa olevat maininnat huoltovarmuuden turvaamisesta kaikissa oloissa sekä hyödykkeiden tuotannon, jakelun, kulutuksen ja ulkomaankaupan ohjaamisesta ovat poistettu. Huoltovarmuus määritellään yksityiskohtaisemmin, sisällyttäen määritelmään mm. kriittisen infrastruktuurin.

Katsomme, että lain soveltamisalan määrittäminen tarkkarajaisemmin on perusteltua, ottaen huomioon myös parhaillaan valmisteltava Valmiuslain kokonaisuudistus. Koska poikkeusoloissa sovellettavan Valmiuslain sisällöstä ei ole vielä tietoa, tulisi näiden kahden keskeisten lakien yhteensovittamiseen kiinnittää erityistä huomiota lainsäädäntöhankkeen jatkovalmistelussa.

HE luonnoksen perusteluissa sivulla 59 kriittisen infrastruktuurin määritelmän osalta on viitattu kokonaisturvallisuuden sanastoon (Sanastokeskus TSK 50, 2017). Kriittistä infrastruktuuria on havainnollistettu esimerkeillä. Esimerkinomainen luettelo on suppeampi kuin HE luonnoksen perusteluissa sivulla 65 esitetty luettelo huoltovarmuuden kannalta välttämättömästä kriittisestä infrastruktuurista. Esitämme, että HE:n perusteluissa soveltamisalan kriittinen infrastruktuuri sivulla 59 havainnollistetaan nykykäsitystä vastaavasti, mainiten myös elintarvikehuollon.

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

Ehdotettua pykälää vastaavat kirjaukset sisällytettiin vuonna 2008 tehdyssä huoltovarmuuslain uudistuksessa voimassa olevan lain 4§ ja 5§:iin sillä erolla, että jatkossa tässä kohdassa ei olisi enää mainintaa Huoltovarmuuskeskuksen yhteydessä toimivasta Huoltovarmuusneuvostosta sekä pysyvinä yhteistoimintaeliminä komitean tapaan toimivista sektoreista ja pooleista (Huoltovarmuusorganisaatio). Muutos on periaatteellisesti merkittävä.

Pykälän otsikon voi ymmärtää myös siten, että viranomaiset vastaavat huoltovarmuudesta. Tämä ei vastaa huoltovarmuuden nyky- eikä tavoitetilaa. Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin ainutlaatuisista yhteistyötä huoltovarmuudessa olisi säädöksessä mahdollista korostaa muotoilemalla otsikko esim. seuraavasti:

”Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset, elinkeinoelämä ja järjestöt”

sekä lisäämällä säädökseen neljäs momentti:

”Elinkeinoelämä ja järjestöt osallistuvat Huoltovarmuuskeskuksen kumppaneina huoltovarmuuden turvaamiseen tässä laissa säädetyllä tavalla.”

Kyseisen pykälän perusteluissa tuodaan esille, että varautumistoiminnan ydinalueita on yhteistyöjärjestelyt elinkeinoelämän kanssa huoltovarmuuden turvaamiseksi. Tämän tulisi näkyä myös ehdotetussa säädöstekstissä.

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

Pykälässä säädettäisiin Huoltovarmuuskeskuksen aseman muuttamisesta valtion laitoksesta valtion virastoksi. Pykälää perustellaan Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisaseman selkeyttämisellä, ja sen selkeyttävillä vaikutuksilla tehtävien hoitoon, virkavastuuseen, tiedonvaihtoon ja virka-avun saantiin. Virastostatuksesta seuraisi automaattisesti useita vaikutuksia, jotka aiheuttavat huolta vievätkö ne huoltovarmuuden turvaamista parempaan suuntaan ja edistävätkö ne varautumisen yhteistoimintamallia. Virastostatusta seuraisi muun muassa vaatimus työsuhteisen henkilöstön muuttamisesta virkasuhteisiin perustuvaksi, vaatimus toimintamenojen rahoittamiseen valtion tulo- ja menoarviosta sekä elinkeinoelämän osallistamisen selvä vähentäminen Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusyhteistyön ohjaamiseen liittyvässä yhteistyössä. Huoltovarmuuskriittisten yritysten kannalta muutokset merkinnevät toiminnan siirtymistä entistä enemmän viranomaiskeskeiseksi ja -vetoiseksi aiemman, aitoon yhteistyöhön perustuvan nykyisen yhteistyömallin asemesta.

HE luonnoksen 3 §:n perusteluissa Huoltovarmuuskeskuksen tehtävien hoitamisessa näyttäisi korostuvan viranomaistoiminta, jota tehtäisiin yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Perusteluissa on lisäksi todettu, että elinkeinoelämällä ja järjestöillä on tärkeä rooli yhteiskunnan varautumisessa [ja] huoltovarmuuden turvaamisessa. Merkille pantavaa on, että pykälän perusteluissa tai itse pykälässä ei ole minkäänlaista mainintaa Huoltovarmuuskeskuksen yhteistyöstä yksityisen sektorin kanssa, mikä on merkittävä osa Huoltovarmuuskeskuksen nykyisestä toimialasta.

HE luonnoksen vaikutusarvioinnissa näyttää korostuvan julkistaloudelliset ja juridis-hallinnolliset vaikutukset. Päätöksenteon mahdollista jäykistymistä ei ole huomioitu vaikutusten arvioinnissa. Vaikutustenarvioinnissa on tuotu erittäin positiivisesti esille elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantuminen uudessa virastomallissa. Mihin nämä arviot perustuvat?

Arvioimme, että esitetty muutos heikentäisi HVK:n toimintaedellytyksiä ylläpitää ja edistää huoltovarmuutta joustavasti yksityisen ja julkisen sektorin rajapinnassa, eli juuri siinä roolissa, mikä on maailmalla herättänyt suurta mielenkiintoa ja mikä on arvioitu kansainvälisesti ainutlaatuiseksi ja hyvin toimivaksi (mm. Valtioneuvoston ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta VNS 1/2022 vp). Lainsäädäntöhankkeen jatkovalmistelussa olisi syytä punnita tarkemmin eri organisoitumisvaihtoehtojen vaikutuksia yksityisen ja kolmannen sektorin osallistumiseen ja sitoutumiseen huoltovarmuustyöhön.

HE luonnoksessakin viitatussa professori, OTT Tuomas Ojaselta tilatun lausunnon mukaan voimassa olevassa sääntelyssä ei täysin toteudu vaatimus siitä, että julkista valtaa tai merkittävää julkista valtaa sisältävistä tehtävistä olisi säädetty lain tasolla ja tehtävistä, jotka eivät sisällä julkisen vallan käyttöä, olisi säädetty asetuksen tasolla. Lausunnon olennaisin johtopäätös on, että kokonaisuudistukselle on kyllä tarve, mutta keskeisin tarve liittyy Huoltovarmuuskeskuksen tehtävien tarkempaan määrittelyyn lain tasolla. Tähän tarpeeseen olisi mahdollista vastata huomattavasti HE luonnoksessa esitettyä kevyemmilläkin muutoksilla.

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Pykälässä säädettäisiin Huoltovarmuuskeskuksen tehtävistä nykyistä tarkemmin ja lain tasolla. Tarkennukset voimassa olevaan lainsäädäntöön ovat tarpeellisia muun muassa edellä mainittuun professori Tuomas Ojasen lausuntoon viitaten. Ne myös selkeyttävät Huoltovarmuuskeskuksen tehtäviä.

Järjestöt toimivat poolisopimusosapuolina ja edistävät muillakin tavoin huoltovarmuutta. Niiden mainitseminen huoltovarmuuden yhteistyötahoina on siten asiallinen tarkennus. Säädoskohtaisissa perusteluissa pooli- ja toimikuntatyö on kuvattu tärkeänä osana yhteistyötä momenttien 1-3 kohdalla, mutta koskee todellisuudessa myös momentteja 4 ja 5. Olettaen, että hyvin toimivaa huoltovarmuusyhteistyötä on tarkoitus jatkaa, olisi perusteltua mainita työhön osallistuvat osapuolet myös momenttien 4 ja 5 perusteluissa.

Perusteluissa Huoltovarmuuskeskuksen on todettu vastaavan sektori-, pooli- ja toimikuntatyön suunnittelusta ja kehittämisestä. Tarkkaan ottaen HVK vastaa niiden yhteisestä suunnittelusta ja kehittämisestä, kunkin sektorin, poolin ja toimikunnan vastatessa toimintansa suunnittelu- ja kehitystyöstä.

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

-

6. 6 § Työjärjestys

-

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

Uudessa ohjausmallissa TEM vastaisi edelleen Huoltovarmuuskeskuksen yleishallinnollisesta ohjauksesta ja valvonnasta.

Koska virastoilla ei ole toimintaa ohjaavaa hallitusta, Huoltovarmuuskeskuksen ohjausmalli uudistettaisiin siten, että Huoltovarmuuskeskuksen hallitus lakkautettaisiin ja ohjaus tulisi pykälässä säädetyistä ministeriöistä.

Muutoksen seurauksena HVK:n ohjausmallista häviäisi elinkeinoelämän edustus. Kumppanuusmallia ajatellen tämä voi aiheuttaa haasteita, koska kumppanin on voitava olla aidosti mukana tavoitteenmuodostuksessa.

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

Huoltovarmuuskeskuksen uudessa ohjausmallissa hallituksen tilalle tulisi ohjausryhmä, jossa olisi toimialaohjaavista ministeriöistä osastopäällikkötason edustus ja Huoltovarmuuskeskuksesta asiantuntijajäsen. Jatkossa HVK:n ohjauksesta vastaisi siten toistakymmentä eri ministeriötä.

HVK:n toimintaa johtavan hallituksen nykyisestä lähes tasapainoisesta julkisen ja yksityisen sektorin edustuksesta siirryttäisiin toisenlaiseen malliin.

HE pykäläluonnoksen mukaan ”ohjausryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita”. Pykälän perusteluissa on todettu, että asiantuntijoita voitaisiin kuulla käsiteltävän asian luonteen mukaan, ja että ”Huoltovarmuusneuvosto voisi myös ehdottaa ohjausryhmään elinkeinoelämän asiantuntijaa”. Perusteluissa oleva muotoilu antaa ymmärtää, että asiantuntija olisi pysyvä. Tämä olisi syytä todeta myös varsinaisessa pykälässä.

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

Säädöksen perusteella jää osin epäselväksi, mitkä olisivat yhteistyöryhmän tehtävät ja toimisiko yhteistyöryhmä Huoltovarmuuskeskuksen vai työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä.

Pykäläluonnoksessa yhteistyöryhmän tehtäviä on käsitelty yleisellä tasolla. Pykälässä mainittu huoltovarmuuden kehittäminen ja koordinaatio kuulostaa hyvin samankaltaiselta kuin 4 §:n 1. momentissa mainittu yhteistoiminnan kehittäminen ja koordinaatio huoltovarmuusasioissa.

Perusteluista käy ilmi, että huoltovarmuuden yhteistyöryhmä on toiminut vuodesta 2021 saakka. On toivottavaa, että jatkossa viestintä yhteistyöryhmän toiminnasta ja yhteistyöryhmässä käsitellyistä asioista on avoimempaa huoltovarmuusorganisaation toimijoille.

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

Huoltovarmuusneuvosto määriteltäisiin lain 5:ssä luvussa viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyöelimeksi. Sen tehtävänä olisi edistää viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyötä huoltovarmuusasioissa. Tässä tehtävässä se olisi kuitenkin alisteinen

Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmälle, koska 3 momentin 4 kohdan mukaan se voisi lausua kyseisestä yhteistyöstä vain Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän pyynnöstä. Lausumista rajoittavaa ratkaisua voi pitää erikoisena ja katsoa olevan ristiriidassa Huoltovarmuusneuvoston päätehtävän kanssa.

Sivuelinorganisaationa Huoltovarmuusneuvosto olisi jatkossa kytketty irti lain 3:ssa ja 4:ssa luvuissa säädetyistä HVK:n johtamisesta ja päätöksenteosta sekä HVK:n ohjauksesta. Esitysluonnoksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksen pääjohtajan tehtäviin ei enää kuuluisi Huoltovarmuusneuvoston päättämien asioiden toimeenpano.

Toisin kuin HE:n perusteluissa esitetään, emme näe muutoksen kokonaisuudessaan vahvistavan Huoltovarmuusneuvoston roolia, vaikka Huoltovarmuusneuvoston tehtävistä säädettäisiin aiempaa yksityiskohtaisemmin.

Huoltovarmuusneuvoston jäsenten nimittämisessä on tarkoitus kiinnittää huomiota siihen, että edustus on huoltovarmuuden kannalta olennaisista viranomaisista, elinkeinoelämän toimijoista ja järjestöistä. Nykytilanteessa huoltovarmuuden painopistealueiden kannalta keskeiset ministeriöt ovat edustettuina joko Huoltovarmuusneuvostossa tai Huoltovarmuuskeskuksen hallituksessa. HE luonnoksen perusteluista käy ilmi, että jatkossa enemmistö Huoltovarmuusneuvoston jäsenistä tulisi viranomaisista (lähinnä ministeriöistä ja niiden hallinnonalan virastoista) sekä yrityksistä.

Huoltovarmuusneuvostossa olisi myös järjestöjäseniä. Pidämme outona, että HE perusteluissa on mainittu nimeltä vain osa Huoltovarmuusneuvoston nykyisistä järjestöjäsenistä, jotka voisivat jatkossa olla Huoltovarmuusneuvoston jäseniä. Näkemyksemme mukaan Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK:lla tulisi olla Huoltovarmuusneuvostossa ehdottomasti jatkossakin edustus alkutuotannon laajasta yritysedustavuudesta johtuen. Nyt perusteluissa on mainittu esimerkkinä järjestöjä, joiden joukosta Huoltovarmuusneuvoston pitkäaikainen jäsen MTK yllättäen puuttuu kokonaan. Ottaen huomioon viranomaistahojen vahvistuvan edustuksen Huoltovarmuuskeskuksen muissa elimissä, elinkeinoelämän järjestöjen ja yritysten nykyistä edustavuutta Huoltovarmuusneuvostossa ei tule pienentää.

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

Poolit yrityksineen ovat HE luonnoksessa mainitun selvityshenkilö Kim Mattsonin laatiman raportin (Kohti huomisen huoltovarmuutta. Selvitys julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöstä. TEM 2024:27) mukaan huoltovarmuusyhteistyön keskiössä. Raportissa todetaan, että elinkeinoelämän kanssa toteutettava yhteistyö pooleissa on kustannustehokas tapa ylläpitää kriittisten yritysten kyvykkyyttä jatkuvuuden hallintaan ja edistää kriittisten sektoreiden varautumista. Selvityshenkilö esittää, että poolien toimintaedellytyksiä ja yhteistyötä on syytä vahvistaa, ja että poolien ja sektorien juridista asemaa on selkeytettävä. Myös valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista (568/2024) huoltovarmuusorganisaation sektorien, poolien ja toimikuntien todetaan muodostavan yhteistyörakenteen, jossa katetaan laajasti huoltovarmuuden kannalta olennaiset arvo- ja toimitusketjut sekä niissä vaikuttavat keskeiset toimijat.

Poolien ja toimikuntien perustaminen ja lakkauttaminen perustuisi HE luonnoksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmän sitovaan lausuntoon ja poolien tarkoituksesta ja tehtävistä säädettäisiin lailla. Huoltovarmuuskeskus nimittäisi jäsenet sektoreiden, poolien ja toimikuntien toimielimiin.

Katsomme, että Huoltovarmuuskeskuksen oikeutta nimittää poolitoimikuntien jäsenet tulee täsmentää siten, että nimittäminen tapahtuu nykykäytännön mukaisesti poolitoimikunnan esityksestä.

Sektorien, poolien ja toimikuntien juridinen asema jää HE luonnoksessa määrittelemättä. HE luonnokseen ei myöskään sisälly selvityshenkilön esittämää poolien toimintaedellytysten vahvistamista tehtäviensä hoitamiseen. Esitämme, että HE luonnoksen sisältöä vielä arvioidaan ja kehitetään siten, että edellä mainitut puutteet saadaan korjattua.

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

-

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

-

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

-

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskykyvarausten hankinta

Säädös on sisällöltään uusi ja tervetullut avaus, joka korvaisi Huoltovarmuuskeskuksen perinteistä, varastoissa tapahtuvaa materiaalista varautumista.

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Huoltovarmuuskeskuksen toiminta rahoitetaan nykyään kokonaisuudessaan valtion talousarvion ulkopuolisesta huoltovarmuusrahastosta. Ratkaisu on huoltovarmuustoiminnan vakautta ja kriisitilanteissa nopeaa reagoitokykyä lisäävä. Ratkaisua on myös kansainvälisesti pidetty onnistuneena.

Huoltovarmuuden pitkäjänteisen ja riittävän rahoituksen turvaaminen huoltovarmuusrahaston jatkuvuudesta ja rahoitusta vahvistamalla on tärkeää ja huoltovarmuuttamme vahvistavaa.

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

-

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

-

19. 19 § Lainanottovaltuus

-

20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

-

21. 21 § Muissa laeissa säädettyt tuet ja korvaukset

-

22. 22 § Omaisuuden siirtyminen

-

23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

Lakiin esitetään Huoltovarmuuskeskuksen nykyisten tiedonsaantioikeuksien laajentamista lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömien tietojen saamiseksi muilta viranomaisilta salassapitosäännösten estämättä. Muutos on kannatettava.

24. 24 § Tietojenantovelvollisuus

Lakiin esitetään säädettävän velvollisuus elinkeinonharjoittajille ja elinkeinoelämän järjestöille luovuttaa Huoltovarmuuskeskukselle salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömät tiedot. Tiedot olisi toimitettava maksutta, ilman aiheetonta viivytystä ja vaadittaessa annettava kirjallisina.

Voimassa olevan lain mukaan ”Huoltovarmuuskeskuksella, sektoreilla ja pooleilla on oikeus saada elinkeinonharjoittajilta ja elinkeinoelämän järjestöiltä tietoja tuotantokapasiteetista, toimitiloista, henkilöstöresursseista sekä muista seikoista, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Lain nojalla saatuihin tietoihin sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään asiakirjasalaisuudesta sekä vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta.”

HE luonnos on tältä osin ristiriidassa TEM:n arviomuistiossa (2024/47) todetun kanssa: ”Vastaava tiedonsaantioikeus on Huoltovarmuuskeskuksen lisäksi huoltovarmuusorganisaation sektoreilla ja pooleilla. Säännös on olennainen ja välttämätön sektori- ja poolityön mahdollistamiseksi. Tietojen vaihtamisen yhteydessä on kuitenkin tärkeää ja huomioitava, että kilpailuoikeuslainsäädäntöä noudatetaan tarkoin, eikä kilpailua rajoittavia tietoja vaihdeta elinkeinonharjoittajien kesken.”

Tilannekuvatiedot kerätään nykyisin poolien, sektorien ja toimikuntien toimesta hyödyntäen erilaisia teknisiä välineitä ja vuorovaikutusta yritysten kanssa. HE perusteluista saa osittain väärän käsityksen

runtas vuosi sitten käyttöön otetun HVK:n tilannekuvatyökalun hyödyntämisestä tilannekuvatyössä. Poolien toimesta kerätyt tiedot tallennetaan HVK tilannekuvatyökaluun, josta HVK jakaa yleistilannekuvaa mm. eri ministeriöille ja Huoltovarmuusorganisaation käyttöön.

Arvioimme, että keskitetty tiedonkeruu eri toimialoilta Huoltovarmuuskeskuksen tilannekuvatyökalulla ei tuottaisi nykyisen laatuista tilannekuvatietoa. Yhdymme arviomuiston toteamukseen sektoreiden ja poolien tiedonsaantioikeuksien välttämättömyydestä tilannekuvatyön ja laajemminkin huoltovarmuusyhteistyön mahdollistamiseksi.

Toteamme lisäksi, että pykälässä tarkoitettujen tietojen laatua ja määrää ei ole määritelty niin yksityiskohtaisesti, että säädöksen aiheuttamia työ- ja kustannusvaikutuksia olisi mahdollista arvioida toimijoille. Tästä ei ole myöskään esitetty arviota vaikutustenarvioinnissa.

25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

Huoltovarmuuskeskukselle on tarkoitus säätää oikeus luovuttaa 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua tilannekuvatietoa salassapitosäännösten estämättä viranomaisille sekä sektori-, pooli-, ja toimikuntatoiminnassa mukana oleville yrityksille ja järjestöille.

Pidämme tilannekuvatiedon kaksisuuntaista liikkumista erittäin tärkeänä ja säädöstä kannatettavana. Tieto on tarpeen kaikille huoltovarmuusorganisaation toimintaan osallistuville ja se rakentaa luottamusta huoltovarmuustoimintaan.

26. 26 § Virka-apu

-

27. 27 § Uhkasakko

-

28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus

-

29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

-

30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

Huoltovarmuuskeskuksen nykyisenmallisen organisoinnin taustalla on ollut tarve varmistaa tehokas julkisen ja yksityisen sektorin välinen huoltovarmuusyhteistyö. Useissa selvityksissä on todettu, että suomalaisen huoltovarmuusjärjestelmän yksi keskeisistä vahvuuksista on julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin tiivis, pitkäjänteinen yhteistyö. HE luonnoksen perusteluissa on todettu, että yhteistyön toimivuus erityisesti nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä on varmistettava. Huoltovarmuuskeskus toimii tällä hetkellä julkisoikeudellisena valtion laitoksena, mikä antaa sille liikkumavaraa toimia nopeasti, myös kriisitilanteissa. Muutos virastoksi ja uusi ohjausmalli saattaa

heikentää Huoltovarmuuskeskuksen operatiivista riippumattomuutta ja kykyä toimia nopeasti, mikä voi olla ristiriidassa huoltovarmuuden turvaamisen kanssa.

Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muutostarpeet -arviomuistiossa (TEM 2024:47) todetaan: ”Julkinen-yksityinen -kumppanuus on vielä nykyäänkin moderni ja kustannustehokas tapa hallita yhteiskunnan läpäiseviä huoltovarmuushuomioita ja -häiriöitä. Malli, jossa yksityinen ja julkinen sektori yhdessä kartoittavat riskejä ja keinoja niiden hallitsemiseksi, on arvokas ja edelleen kehittämisen arvoinen järjestelmä. Koska yhteistyö perustuu vapaaehtoisuuteen, kumppanuus edellyttää myös, että toimintaan osallistuva yksityinen sektori hyväksyy toiminnan ja on halukas osallistumaan siihen aktiivisella panoksella. Yksityisen kumppanin on voitava olla aidosti mukana tavoitteenmuodostuksessa ja käytännön varautumistyössä. Pysyvät yhteistoimielimet kattavat kaikki ne talouselämän ja hallinnon alat, jotka ovat tärkeitä huoltovarmuuden kannalta.”

Vaikuttaisi siltä, että arviomuistiossa esitetty julkisen-yksityisen -kumppanuusmalli on jäänyt huomioimatta HE luonnoksen perusteluissa. Mielestämme mallia ei ole myöskään konkretisoitu riittävästi säädösten tasolla.

Lassheikki Markus
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.